

נשנה את העולם?

קידום זכויות נשים במערכת הבריאות

הרבנית שרה סגל - כץ ושרה טנקמן

רביעי | יבשבת | 12.1 | 20:00 | zoom

**נשנה את העולם? - מפגש ראשון
אורחת: שרה טנקמן מ"קרן בריאה"**

פתיחה

פאפ / ד"ר שגית ארבל-אלון

מעבר לזילון את מתקלפת

מסננת

ברוך שעשני

אשה

עוד רגע תפערי

בהסוס אפרוחי

את גופך

עיניך תרות אחר

נקדה בתקרה

הרחק מעיני

המילדות

כאב ערם

מתוכך

הרפואה המגדרית - לקראת המובן מאליו, מאת מרק גלזרמן

"... אחד מעקרונותיה המרכזיים של הרפואה המגדרית: להצביע על ההבדלים הפיזיולוגיים והפתופיזיולוגיים בין גברים לנשים, הבדלים שהתפתחו לאורך מיליוני שנות אבולוציה כדי לשפר את סיכויי ההישרדות של האדם וקיימים בחלקם גם היום, לרוב ללא תועלת משמעותית. עצם קיומם של הבדלים אלה, הנוגעים לכל מערכות הגוף, מצריך התייחסות רפואית שונה לגבר ולאישה. התייחסות שונה זו באה לידי ביטוי בחקר של מחלות המופיעות בשני המינים אך ביטויין עשוי להיות שונה. מכיוון שכך, אבחון המחלה דורש מודעות מיוחדת לשוני זה, ולעיתים גם כלים שונים. חשוב להבין מדוע מחלות מסוימות מופיעות בשכיחות שונה בשני המינים ולפעמים גם בדרגת חומרה שונה. חשוב לחקור כיצד תרופות שונות פועלות על שני המינים ובאיזו מידת חומרה מופיעות תופעות לוואי של אותן תרופות בגבר ובאישה..."

נושא נוסף המעסיק את הרפואה המגדרית היא סוגיית המגדר בקרב המטפלים, והכוונה היא לקשרי הגומלין בין מין המטפל למין המטופל והשפעתם על תהליכי האבחון והטיפול... גם הליך האבחון תלוי לא מעט בהתאמת כלי האבחון לגבר ולאישה, וגם למין המאבחן יש השפעה על תוצאות האבחון. לאור כל זאת, מבקשת הרפואה המגדרית להניע שינוי דרמטי בעולם הרפואה, ליצור מילון מחלות חדש ולהציע שיטות אבחון וטיפול שונות לרוב המחלות אצל האישה ואצל הגבר."

לימוד בצוותא

שמות ב, יא-יז

"וַיְהִי בַיָּמִים הָהֵם וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל אֶחָיו, וַיֵּרָא בְּסִבְלָתָם. וַיֵּרָא אִישׁ מִצְרֵי מִכָּה אִישׁ עִבְרִי מֵאֶחָיו. וַיִּפֹּן כֹּה וְכֹה, וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ, וַיֵּה, אֶת הַמִּצְרִי, וַיִּטְמְנֵהוּ בַּחֹזֶל.
וַיֵּצֵא בַיּוֹם הַשְּׁנַי וְהֵנָּה שְׁנַי אֲנָשִׁים עִבְרִים נְצִים; וַיֹּאמֶר לְרָשָׁע: לְמָה תִּכָּה רַעְךָ? וַיֹּאמֶר מִי שָׂמְךָ לְאִישׁ שׂר וְשֹׁפֵט עָלֵינוּ? הַלְהִרְגֵנִי אַתָּה אֲמַר כְּאֲשֶׁר הִרְגֵת אֶת הַמִּצְרִי?
וַיֵּרָא מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר: אֲכֵן נֹדַע הַדָּבָר. וַיִּשְׁמַע פְּרַעֲהַ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּבְקֹשׁ לְהַרְגֵּ אֶת מֹשֶׁה. וַיִּבְרַח מֹשֶׁה מִפְּנֵי פְרַעֲהַ וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ מִדְיָן וַיֵּשֶׁב עַל הַבְּאֵר. וְלִכְהֵן מִדְיָן שִׁבְעַ בָּנוֹת, וַתְּבַאֲנָה וַתִּדְלְנָה וַתְּמַלְאֲנָה אֶת הַרְהָטִים לְהַשְׁקוֹת צֹאן אֲבֵיהֶן. וַיְבֹאוּ הָרַעִים וַיִּגְרְשׂוּם. וַיִּקַּם מֹשֶׁה וַיִּשְׁעֶן, וַיִּשְׁקָ אֶת צֹאנָם."

ויקרא י"ט, ט"ז

"לא תעמד על דם רעך אני ה'"

מסכת אבות, פרק ג משנה ד

הוא [שמעון בן עזאי] היה אומר:
אל תהי בז לכל אדם, ואל תהי מפליג לכל דבר,
שאין לה אדם שאין לו שעה, ואין לה דבר שאין לו מקום.

תלמוד בבלי, מסכת בבא קמא דף פה עמוד א

ואי אומר ליה: אסיף אָנָּא ואם אומר לו (החובל לנחבל) ארפאך אני
אמר ליה: דמית עלי כְּאֶרְיָא אָרְבָּא ואומר לו (הנחבל לחובל) דומה אתה עליו כאריה אורב
ואי אומר ליה: מייתינא אָסִיָּא דְמִנְּךָ (בְּמִנְּךָ) ואם אומר לו (החובל לנחבל) אביא רופא המרפא בחינם
אמר ליה: אָסִיָּא דְמִנְּךָ (בְּמִנְּךָ) מִנְּךָ שׂוֹה ואומר לו (הנחבל לחובל) רופא בחינם שווה חינם
ואי אומר: מייתינא לך אָסִיָּא רְחִיקָא ואם אומר לו (החובל לנחבל) אביא לך רופא מרחוק
אמר ליה: אָסִיָּא רְחִיקָא עֵינָא עֵינָא ואומר לו (הנחבל לחובל) רופא מרחוק - עין עיוורת

תלמוד בבלי, מסכת נדרים דף פ עמוד ב

מעין של בני העיר, חייהן וחיי אחרים - חייהן קודמין לחיי אחרים,
בהמתם ובהמת אחרים - בהמתם קודמת לבהמת אחרים,
כביסתן וכביסת אחרים - כביסתן קודמת לכביסת אחרים.

מדיניות ובריאות

מתוך מסמך של משרד הבריאות, שוויון בבריאות בכל מדיניות:
<https://www.health.gov.il/PublicationsFiles/HEIAP.pdf>

שוויוניות בבריאות (health in Equity) שוויוניות בבריאות (health in Equity) מבטיחה שלכל אדם ואדם תינתן הזדמנות שווה לממש את מלוא פוטנציאל הבריאות שלו. (Organization Health World, 2016)

אי-שוויון בבריאות:

הבדלים בין אנשים בחשיפה לסיכונים בריאותיים, ברמת הפגיעות של בריאותם, בתוצאי הבריאות ובהשלכות חברתיות-כלכליות של תוצאים אלו; הפערים קטורים למגוון משתנים - מגדר, מעמד חברתי-כלכלי, לאום, אתניות, דת ודתיות, מקום מגורים ומשתנים רבים נוספים. הפערים לרוב עמוקים ומורכבים יותר כאשר כמה משתנים מופיעים במשולב (לדוגמה: אתניות, מעמד חברתי כלכלי ומגדר). שלושה מאפיינים מבדילים בין מצב "טבעי" של הבדלים או שוני במצב הבריאות (הבדלים טבעיים יכולים לבוא לידי ביטוי למשל על רקע גיל או מין), לעומת הבדלים שאינם טבעיים: כאשר מדובר בהבדלים שיטתיים בבריאות, קרי הבדלים שאינם מחולקים באופן אקראי והמייצרים מגמה עקבית של פערים בין אוכלוסיות; כאשר פערים נוצרים על ידי תהליכים חברתיים, להבדיל ממנגנונים ביולוגיים; וכאשר מקובל לראות את הפערים כלא-הוגנים מכיוון שהם נוצרים על ידי מצבים ועל ידי "הסכמים" חברתיים שאינם מתיישבים עם התפיסות הרווחות בדבר הוגנות בחברה.

אי-שוויון בשירותי בריאות:

פערים בשירותי בריאות יכולים לבוא לידי ביטוי בהבדלים בין אוכלוסיות או בין אזורים בהיקף ובזמינות של המשאבים המושקעים (למשל בתקצוב, בתשתיות פיזיות, בכוח אדם ובמכשור רפואי) ובמידת הנגישות של שירותי הבריאות (למשל, במידה שבה השירותים נגישים כלכלית, פיזית ותרבותית לכל אדם ובמידה שבה אוכלוסיות שונות נענות לטיפול). ההיקף והאופי של המימון של מערכת הבריאות, המבנה שלה, פריסת השירותים, נגישותם וכדומה - כולם משפיעים על פערים בין אנשים וקבוצות שונות, בזמינות ובנגישות לשירותי בריאות.

מדרש תנחומא, פרשת וירא סימן ג

מעשה בתלמיד אחד מתלמידי ר' עקיבא שחלה,
ולא נכנסו חכמים לבקרו.
ונכנס ר' עקיבא לבקרו.
ובשביל שכתב ורפץ לפניו - חיה.
מר לו: רבי, החייתני!
יצא ר' עקיבא ודרש:
כל מי שאינו מבקר את החולה, כאלו שופך דמים.

צדק כהוגנות, ג'ון רולס

תפיסת הצדק שאותה אני רוצה לפתח יכולה להיות מנוסחת בצורת שני העקרונות הבאים:
ראשית, לכל אדם שמשתתף בפעילות מסוימת או מושפע ממנה יש זכות שווה לכמה שיותר חירות שאין בה כדי להגביל את חירותו של הזולת;
ושנית, מקרים של אי-שוויון הם שרירותיים אלא אם כן סביר לצפות שהם יתרמו תרומה לטובת הכלל, ובהינתן שהתפקידים והמשורות שכרוכים בהם או שמתוכם הם נובעים, פתוחים בפני כולם באותה מידה.
על פי העקרונות הללו מושג הצדק מורכב משלושה רעיונות אחרים: חירות, שוויון, וגמול עבור שירותים שתורמים לטובת הכלל... פעילות נחשבת לצודקת או להוגנת, אם כן, כאשר היא מקיימת את העקרונות שהמשתתפים היו יכולים להציע זה לזה להסכמה הדדית.

פרשת גבריאל תירוש, מאת יצחק שלו

"...המהלכים בעיר ומגיעים לבית חולים אינם משערים (אלא אם כן כבר שהו באותו מוסד) איזה עולם מיוחד קיים מאחורי הכותל המבדיל בין חדר החולים לבין הרחוב. במרחק פסיעות ספורות בלבד מְמַמַלְכַת הבריאים המשוטטים על פני המדרכות וממלאים את בתי העסק ובתי הקפה בהמולה של חיים שוקקים – משתרעת לה ממלכה חשאית, מבוצרת היטב ומתנהלת לפי חוקים שונים לחלוטין מחוקי ארץ הבריאים. דומה שאף חוקי הטבע, הפועלים בכל מקום, משמעות אחרת להם כאן. צבע אחר כאן לאור היום ולחשכה. השחר המופיע כאן בחיוורון שכמותו שאין מוצאים במקומות אחרים, ובשעת דמדומים שומע אתה מן אנחה ארוכה החולפת מקצה אולם המיטות ועד קצהו, שכמותה אין שומעים בשום שעת דמדומים שבעולם. בראשונה עמדתי כאן על טיב שלטונו המחלט של הרופא, שלטון שהמשמעת אשר בה מתמלאות פקודותיו אין לה דוגמא בארץ הבריאים.... ואף זאת ראיתי בראשונה, שלחיוכן המאיר של אחיות הפונות אל אדם סובל בברכת "בוקר טוב מה שלומך?" נתייחדו סגולות של ריפוי שכמותן אין למצוא בשום תרופה הנמכרת בבתי המרקחת שבארץ הבריאים."

אסיף

* / יונה וולך

הבית עומד ומסביבו יש עצים
ואני לא בבית אני לא בפנים
ככה חלפו הרבה ימים והצטברו לשנים
כל זה ואני הננו לרגעים מזהים

אחר כך אנחנו מרגישים כאלו מובלים
אנחנו עוד נכנס לשם יהיה לנו נעים
איה נתנו ככה לעשות מעצמנו עוברים
ובעצם אנחנו רוצים להיות אלה ששבים

אנחנו רוצים להיות פה ממש להיות ארוגים
אנחנו לכל זה קרובים אפילו משפחתיים
הרי היינו אדונים פה לזמנים ארכים
איה שלא היה הלה אז לבנו אי אחרי הבלים

אָנא בָּרֶךְ
אָנא בְּכַח
תתיר נפְשֵׁי צְרוּרָה
אָנא נְעֻגוּעִים וְהִמְיָה
דְּרוּשִׁים לִי יוֹתֵר מִן הַקְּיָים
שְׁאָכְסֹף
וְכָלוּם לֹא יָבוֹא
אָבֵל שְׁלֵא אֶפְסִיק לְבַקֵּשׁ
אָנא הַחֲזֵר בִּי מְלִים שְׁנַתָּת בִּי פַעַם טְהוּרוֹת
וְאִמֵּר
אָנא רַחֵם
הַיּוֹם הַיּוֹם וְלֹא מִחֵר
אָנא בְּשׁוּר שְׁגַם אִם אֶתְמַהֲמָה
בוֹא אָבוֹא
וּבְדַבְרִים עֲצָמִי אֶתֵּן אָנא
זְכֹר אוֹתִי
עַל אֲשֶׁר אֲחַלְתִּיךָ לִי וְלֹא
עַל אֲשֶׁר אָדָם אָנִי וְמֵת
עַל אֲשֶׁר קִירוֹת הַגּוֹף נֶפֶשׁ מִכָּה
רוֹצָה תַעֲקֹר
מִכָּה עֲצָמָה צוֹחֶת
אָנא בָּרוּךְ
אָנא בָּרֶךְ אָנא
הִבֵּן אוֹתִי שְׁאֲנִי עֲרִירִית
שְׁאִין לִי לְמִי לְגִלוֹת מַחְלָתִי
שְׁלֵא הִבְנִתִּי בְּזִמְן שְׁגוּפִי הוּא אָנִי
וְכִשְׁהִבְנִתִּי לֹא יִדְעֵתִי נֶפֶשִׁי
לֹא מִצְאָתִי מוֹצֵא לְבָבִי כִי יִכָּה
כִּי אִין

אָנא הִבֵּן אוֹתִי שְׁאֲנִי צְרִיכָה קִצֵּת זְמַן
לְחַשֵּׁב אֶת סְכוּיִי הַפְּרִיחָה
אִם יֵשֶׁם עוֹד
וְשְׁאֲנִי מֵאִימָה נוֹבֶלֶת
וּבִקֵּר לְבִקֵּר מְקִיאַה
וְלִילָה לְלִילָה יָאִים נֶעַת
וְדַעַת שְׁאוֹל לְשְׁאוֹל יִגִּיעַ
וְאִין לִי סְכוּי עוֹד לְבִרָא מְלִים בְּצַלְמִי וּבְדַמִּי
וְלִתֵּת בְּהֵן נְשָׁמָה
אֲחַת שְׁאֲלָתִי אוֹתָה אֲבַקֵּשׁ
שְׁבַתְךָ בִּי תִתְּךָ נְשָׁמָה
אֲחַת בְּכִיתִי בְּזַכְרִי אוֹתִי
שְׁאֲז הִתְפַּלְלָתִי מֵאוּם לֹא חִסְרָתִי
וְעַתָּה שְׁכֹלוּם לֹא אֲבָה
הַכֹּל בִּי נִרְמַס אָנא חֵן אוֹתִי וְרַחֵם
בְּרַכֶּם יְמֵי טְהָרָם
כְּבַת נְדָלָם בּוֹכָה עָלַי בְּבַת
אָנא אִם תּוֹכֵל